

Ako ďalej,

aby súdy rozhodovali nestranne, kvalitne a rýchlo a aby ľudia mohli a začali veriť, že súdy môžu rozhodovať a rozhodujú nestranne, kvalitne a rýchlo ?

Návrhy riešení (najmä legislatívne)

a) Krátkodobé – na okamžité riešenie situácie v súdnictve (okrem reparačných ako je napr. zastavenie niektorých disciplinárnych konaní, v ktorý ide zjavne o šikanu sudcu, ale napr. aj garantovanie náhodného výberu pridelovania sudcov),

a1) návrhy na zabránenie zneužívania disciplinárnych konaní v súčasnej situácii v súdnictve (reakcia na konkrétne prípady zneužívania disciplinárnych konaní) vychádzajúce najmä z návrhov sudcov:

- presun rozhodovania o dočasnom pozastavení funkcie z ministra a Súdnej rady na disciplinárne senáty,
- obmedzenie možnosti odvolania sudcu z funkcie len na dôvody vymedzené v ústave,
- zverejňovanie disciplinárnych rozhodnutí,
- povinnosť Súdnej rady odôvodňovať svoje rozhodnutia, najmä v personálnych veciach
- zákaz preradenia sudcu do kolégia mimo jeho špecializácie bez jeho súhlasu, predovšetkým na Najvyššom súde (súvisí s kvalitou rozhodovania)
- otvorenie disciplinárnych senátov pre neprávnikov, prípadne náhodný výber pri vytváraní senátov pre jednotlivé disciplinárne konania

b) Systémové/dlhodobé (rok 2010)

b1) opatrenia, ktoré sa dajú urobiť hneď, v zásade bez zmeny legislatívy, resp. s malým legislatívnym zásahom, ktoré môžu rýchlo zlepšiť prístup k spravodlivosti (prostredníctvom justície) a zlepšiť pozíciu občana vo vzťahu k súdom a zlepšiť vymožitelnosť práva:

- zverejňovanie všetkých súdnych rozhodnutí (s výnimkou rozhodnutí o osobnom stave)
- nahrávanie súdnych pojednávaní /ideálne aj video/
- vzory podaní na internete

Otvorený súd:

- všetko o súde na internete – každý súd musí mať svoju web stránku s kompletným servisom, call služba (popri informačnom centre)
- podpora občianskeho monitoringu súdov
- linka na hlásenie korupcie
- hlasovanie senátu prístupné pre účastníkov vrátane minoritného vóta

Osobitné opatrenia pre podnikateľov:

- on line Obchodný register na internete
- konkurzný register (zoznam úpadcov na internete)
- uvoľnenie veriteľských návrhov na konkurzy
- zabezpečiť, aby sa z návrhov na vydanie platobného rozkazu umelo nerobili súdne procesy (platobné rozkazy predstavujú väčšinu sporov o pohľadávky), minimálne u podnikateľov zrušiť náhradné doručovanie pri platobných rozkazoch resp. zaviesť českú úpravu doručovania (dátová schránka pre elektronické doručovanie, resp. adresa na doručovanie)

- rozšíriť pôsobnosť Centra právnej pomoci tak, aby mohlo poskytovať aj pred sporovú pomoc (prevencia sporov) s odstupňovaním služieb Centra, aby v závislosti od príjmovej hladiny klienta Centrum poskytovalo služby aj za čiastočnú úhradu
- zväžiť lehoty na niektoré typy rozhodnutí s garanciou odškodnenia účastníkov konania pri nedodržaní lehoty

b2) návrhy, ktoré vyžadujú legislatívnu zmenu, aj na úrovni Ústavy a musia sa urobiť hneď po voľbách, aby bol časový priestor na implementáciu (treba povedať pravdu, akékoľvek zásadné zmeny pocítia občania z dlhodobého hľadiska)

Všeobecný princíp, ktorý presadzujeme – otvorenosť súdneho systému občianskej, verejnej kontrole v najrozmanitejších podobách (aj časť opatrení, ktoré sú uvedené vyššie a nevyžadujú zásadnú legislatívnu zmenu smerujú k otvorenosti súdnictva).

Návrhy sú zamerané najmä na tri ciele (z nášho pohľadu kľúčové problémové miesta súdneho systému):

b2.1) Ľudia

Cieľ: systém, ktorý zabezpečí čo najkvalitnejších ľudí na súdoch (sudcov)

návrhy vychádzajú z téz:

- že každý výber (ľudí) je kombináciou kritérií, procesu a rozhodnutí ľudí, ktorí v rámci procesu rozhodujú
- že každý proces (akokoľvek dobre nastavený) sa dá zmanipulovať, pokiaľ ľudia, ktorí na procese participujú (kritická masa) majú záujem na naplnení cieľa
- že ochranu pred manipuláciou procesu možno dosiahnuť v zásade dvoma spôsobmi, resp. ich kombináciou, a to
  - transparentnosťou procesu
  - vsadením do procesu ľudí, ktorí nemajú na výsledku procesu osobný záujem

Preto navrhujeme:

- otvorené výberové konania pre každého (na krajskom a Najvyššom súde aj pre nesudcov), kto spĺňa podmienky
- zákonom stanovené nielen kritériá výberu ale aj procesu výberu
- viacstupňový výberový proces, prvé kolo anonymné, s náhodným výberom testov
- skúmanie bezúhonnosti nie len na základe kritéria netrestanosti
- verejnú kontrolu výberových konaní (vrátane toho, že kandidáti budú v istej fáze procesu zverejnení a ľudia budú môcť uvádzať námietky ku kandidátom)
- ako hodnotiteľov, resp. členov výberovej komisie pozvať aj ľudí mimo súdneho systému, aj zo zahraničia
- celé výberové konanie dať do externého prostredia – /vieme si predstaviť vytváranie databázy ľudí, ktorí budú v zozname uchádzačov o sudcovskú funkciu a vždy keď je na súde voľné miesto sudcu tak predseda súdu podľa zoznamu osloví ľudí podľa poradia v zozname záujemcov o funkciu sudcu/
- s predchádzajúcim súvisí, že musia platiť záväzné pravidlá pridelenia miest sudcov, každý súd dostane peniaze na určitý počet sudcov – aby sa

odstránila vnútorná korupcia v systéme

- s otázkou kvality ľudí v systéme súvisí systém a kvalita celoživotného vzdelávania sudcov, tréningy sudcov, hodnotenie sudcov (ktoré bolo počas tejto vlády zrušené) a pravidlá pre odvolanie sudcu na základe hodnotenia (to vyžaduje podobne ako pri výberovom konaní nastaviť aj systém hodnotenia tak, aby nehodnotili kolegovia, resp. len kolegovia)

b2.2) Systém riadenia justície

Cieľ: systém, ktorý zabezpečí aby nevládli ani bratstvá ani politika

- otvorenie Súdnej rady pre neprávnikov
- oddelenie Súdnej rady od predsedu Najvyššieho súdu
- voľby do Súdnej Rady – za každý kraj jeden sudca, plus jeden sudca za NS SR / vyriešiť konflikt záujmov – predseda súdu nemôže byť členom Súdnej rady / politické nominácie – rôzne funkčné obdobia / zvýšenie kvóra na schválenie člena Súdnej rady / návrhy kandidátov musia byť zverejnené vopred, aby sa zloženie Súdnej rady mohlo stať predmetom verejného diskurzu / zvýšiť kvórum na voľbu
- zväziť zúženie pôsobnosti Súdnej rady len na prieskum, či boli splnené podmienky pre zaradenie do zoznamu kandidátov na sudcov a všeobecné otázky súdnictva
- zriadenie Rady pre etiku súdnictva
- otvorenie disciplinárnych senátov (občiansky členovia disciplinárnych senátov), zverejňovanie rozhodnutí disciplinárnych senátov

b.2.3) „Dnes nikto nevie, čo je právo a nevie, kedy sa dočká práva“

Cieľ: nestrannosť, kvalita a rýchlosť rozhodovania

- vo vzťahu k individuálnemu rozhodovaniu je rozhodujúca najmä transparentnosť (viď návrhy pod bodom b1),
- navrhujeme otvoriť diskusiu na tému zavedenia porôt pre niektoré súdne spory alebo nanovo kreovať systém prísediacich v senátoch
- rekonštrukcia Najvyššieho súdu zmenou Ústavy, ktorá umožní v otvorenom výberovom konaní vytvoriť Najvyšší súd s tromi kolégiami (trestnoprávnym, súkromnoprávnym a správny), ktorý bude len zjednocovať súdne rozhodovanie (právna istota) a v obmedzenej miere mimoriadne opravné prostriedky
- v nadväznosti na predchádzajúce navrhujeme posilniť záväznosť zjednocovania súdnych rozhodnutí

Ústavný súd

Cieľ: depolitizácia Ústavného súdu

- legislatívne upraviť rôzne funkčné obdobia tak, aby počas jedného volebného obdobia nemohla byť zvolená väčšina sudcov Ústavného súdu,
- zvýšiť kvórum na rozhodovanie o otázke protiústavnosti zákona ako o celku,
- povinnosť prijať podanie a rozhodnúť predbežne o pozastavení účinnosti v stanovenej lehote